

2. Постанова Кабінету Міністрів України № 770 від 6 травня 2000 року «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів».

3. Постанова Кабінету міністрів України від 10.10.2007 № 1203 «Про затвердження гранично допустимої кількості наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що містяться в препаратах».

Слюсаренко Вікторія Євгенівна,
провідний науковий співробітник
Київського відділення ННЦ «Інститут
судових експертиз ім. Засл. проф. М.С.
Бокаріуса», кандидат економічних наук,
доцент

ПРО ЗАСТОСУВАННЯ АРБІТРАЖНИМИ КЕРУЮЧИМИ ВИСНОВКІВ ФІХІВЦІВ З МЕТОЮ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ У ПРОЦЕДУРАХ БАНКРУТСТВА

З початком повномасштабної військової агресії в Україні, запровадженням воєнного стану та частковою окупацією її території масовими є випадки втрати або знищення: нерухомого та рухомого майна підприємств, логістичних шляхів бізнесу, вимушене припинення діяльності підприємств, що суттєво впливає на можливість реалізації поставлених завдань перед господарюючим суб'єктом. У зв'язку з цим збільшилося число процедур відновлення платоспроможності підприємств або визнання їх банкрутом.

Специфікою процедури банкрутства є те, що її проводять уповноважені законодавством фахівці – арбітражні керуючі. Арбітражні керуючі збирають інформацію про наявне майно боржника, на підставі якої суд ухвалює рішення про банкрутство чи реструктуризацію.

Згідно п. 2 частини 3 ст. 12 Кодексу України з процедур банкрутства № 2597-VIII, арбітражний керуючий зобов'язаний проводити аналіз фінансово-господарського стану, інвестиційної та іншої діяльності боржника та становища на ринках боржника та подавати результати такого аналізу до господарського суду разом з документами, що підтверджують відповідну інформацію [1]. Аналіз господарської діяльності арбітражними керуючими проводиться на підставі Фінансової звітності, яка складалась суб'єктом банкрутства згідно Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та подавалась у відповідні органи.

Для аналізу Фінансової звітності арбітражному керуючому необхідні знання з бухгалтерського обліку, які знаходяться в площині

економічної галузі знань. Як правило, арбітражні керуючі не володіють або володіють недостатньо спеціальними знаннями в економічній галузі знань. Можливо саме тому згідно частини 1 ст. 12 Кодексу України з процедур банкрутства, арбітражному керуючому надано право залучати для забезпечення виконання своїх повноважень на договірних засадах інших осіб та спеціалізовані організації з оплатою їхньої діяльності за рахунок боржника, якщо інше не встановлено цим Кодексом чи угодою з кредиторами [1].

В цьому контексті важливим обов'язком арбітражного керуючого є вжиття заходів стосовно захисту та збереження майна боржника, для чого необхідно мати уявлення про його обсяги. Ці заходи потрібно вживати одразу після призначення процедури банкрутства. З цією метою арбітражний керуючий письмово звертається до боржника із зазначенням накладених на майно обмежень та проханням ознайомитися з первинною бухгалтерською документацією з метою інвентаризації. Також одним із обов'язків арбітражного керуючого є аналіз господарської діяльності боржника та визначення фактичного стану його заборгованості перед кредиторами, з метою запобігання фіктивного банкрутства. Тому арбітражний керуючий має паралельно звертатися до установ, які приймають фінансову звітність (ДПС, органи статистики), із запитом про надання поданої боржником фінансової звітності та здійснювати первинний її аналіз.

Зібравши відповідні фінансові документи, арбітражні керуючі здійснюють їх аналіз на предмет фінансово-господарського стану, інвестиційної та іншої діяльності боржника та становища на ринках боржника з подальшою подачею результатів такого аналізу до господарського суду разом з документами, що підтверджують відповідну інформацію. Для цього залучають, здебільшого, спеціалістів-бухгалтерів або аудиторів. Документи аудитора (звіти, висновки), в яких викладено аналіз господарської діяльності боржника, викликають нерідко суперечності в судових процесах між учасниками процесу, зокрема у сторони, яка не замовляла такий документ, що потрапив до матеріалів справи. Оскільки при складанні аудитором документу, в якому викладено аналіз господарської діяльності боржника, він керується нормами законодавства, які дозволяють висловлювати власну суб'єктивну думку, а саме: Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [2; 3], аудитор при складанні висновку з питань аналізу господарської діяльності боржника на

замовлення арбітражного керуючого, відповідно до норм зазначеного законодавства не попереджається про кримінальну відповідальність за надання недостовірного висновку (результату аналізу) (рис. 1).

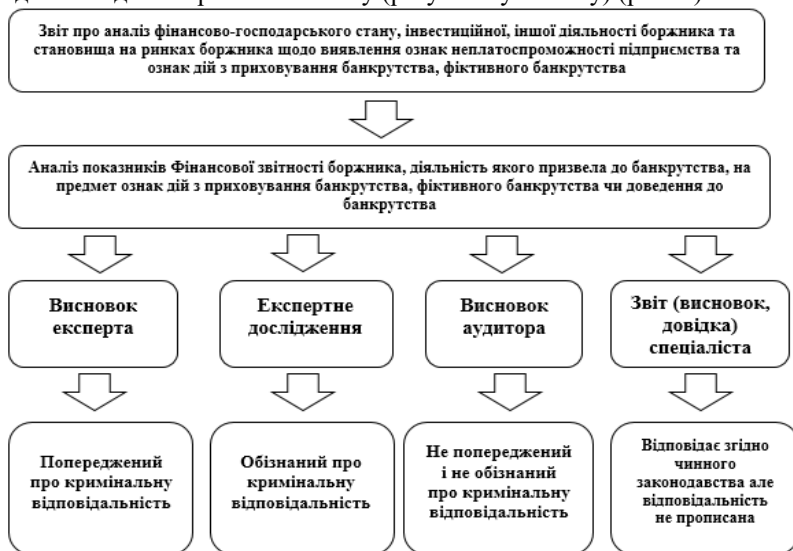

Рис. 1. Фахівці, що залучаються арбітражним керуючим до аналізу фінансової звітності боржника.

Арбітражні керуючі, приймаючи рішення на підставі отриманих від аудитора документів (звітів чи висновків), в свою чергу можуть нести ризики дисциплінарної відповідальності за прийняті ними рішення на їх основі. Оскільки є випадки, коли аудитор не сумлінно виконують свої обов'язки.

Арбітражні керуючі крім аудиторів мають можливість залучати експертів-економістів. Залучення експерта відбувається згідно Закону України «Про судову експертизу» [4]. На практиці, на жаль, арбітражні керуючі рідко користуються цією можливістю. Перевагою залучення експерта-економіста є не лише можливість отримання науково обґрунтованого висновку, а й забезпечення його превентивним заходом (попередження й факт обізнаності експерта про кримінальну відповідальність) при його складанні. Тобто сумлінність експерта-економіста забезпечується на законодавчому рівні.

Відповідно до п. 4.12. Інструкції про призначення та приведення судових експертиз та експертних досліджень № 53/5 від 08.10.1998, (далі Інструкція), у вступній частині висновку експерта має бути

відображено факт попередження (обізнаності) експерта про кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивого висновку за статтею 384 Кримінального кодексу України. (рис.2) [5].

Рис. 2. Законодавче підґрунтя відповідальності фахівців, які можуть висловлювати фахову думку щодо аналізу фінансової звітності підприємства-боржника

Також, відповідно до пункту 2.4. розділу I Інструкції «за надання завідомо неправдивого висновку, за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків, а також за розголошення даних, що стали йому відомі під час проведення експертизи, експерт несе кримінальну відповідальність згідно з чинним законодавством.

За злісне ухилення від явки до органів досудового розслідування або суду експерт несе адміністративну відповідальність згідно з чинним законодавством.

За допущені порушення під час проведення експертизи, що не тягнуть за собою кримінальної чи адміністративної відповідальності, експерт може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності згідно з чинним законодавством» [5].

Реалізація експертної процедури аналізу фінансової звітності з метою встановлення ознак доведення до банкрутства передбачає чітке визначення умов призначення судово-економічної експертизи та

формування конкретного алгоритму виконання відповідного експертного завдання. Дослідження експертом-економістом системи показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, сприятиме вирішенню як типових, так і нестандартних завдань експертного дослідження ознак доведення до банкрутства.

Таким чином, судово-економічна експертиза є інструментом підвищення ефективності та запобігання зловживанням на етапі здійснення аналізу фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання та є одним з джерел доказів. Доцільність призначення судово-економічної експертизи обумовлена наявністю достатніх спеціальних знань експерта щодо дослідження фінансової звітності, бухгалтерських документів, які містять інформацію про обставини здійснення діяльності суб'єктом господарювання, що підлягають дослідженню у суді та допомагають суду в прийнятті об'єктивних та обґрунтованих рішень у справах про банкрутство.

Підсумувавши вищесказане, можна дійти висновків, що в арбітражній практиці з метою проведення аналізу фінансової звітності та господарської діяльності під час проведення процедур банкрутства арбітражним керуючим доцільно залучати судових експертів, оскільки вони: 1) можуть надавати науково обґрунтовані висновки; 2) при складанні висновків експерта (за результатами проведення експертного дослідження) експерт попереджається (є обізнаним) про кримінальну відповідальність при його складанні, в той час як у звітах аудитора, складених на замовлення арбітражного керуючого, аудитор не є особою, яка попереджається про кримінальну відповідальність за його достовірність.

Список використаних джерел

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2019, № 19, ст.74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 13.06.2024).

2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України № 2258-VIII від 21.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 13.06.2024).

3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2018 року, частини I, II, III. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit> (дата звернення: 13.06.2024).

4. Про судову експертизу: Закон України № 4038-XII від 25.02.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 13.06.2024).

5. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України № 53/5 від 08.10.1998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 13.06.2024).

Смирнов Олександр Олександрович,
провідний науковий співробітник
лабораторії фізичних, хімічних, біологічних
та ветеринарних досліджень Національного
наукового центру «Інститут судових
експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса»,
кандидат технічних наук, старший
дослідник

Пилипенко Олексій Іванович,
старший викладач кафедри хімії та
інтегрованих технологій Харківського
національного університету міського
господарства ім. О.М. Бекетова, кандидат
технічних наук, доцент

Смирнова Юлія Олегівна,
старший викладач кафедри хімії та
інтегрованих технологій Харківського
національного університету міського
господарства ім. О.М. Бекетова, кандидат
технічних наук

РЕНТГЕНОСТРУКТУРНИЙ МЕТОД АНАЛІЗА В КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ЕКСПЕРТИЗИ МАТЕРІАЛІВ, РЕЧОВИН ТА ВИРОБІВ

Матеріали, речовини та вироби відносяться до розповсюджених об'єктів криміналістичної експертизи. В практиці експертного дослідження матеріалів, речовин та виробів часто виникає необхідність в найкоротші строки встановити структуру кристалічної речовини, з якої виготовлений той чи інший виріб, деталь або її фрагмент, пов'язаний з подією злочину, що несе цінну розшукову або доказову інформацію. Визначення структури матеріалу певного роду об'єктів – найбільш інформативна частина експертного дослідження.